

ΚΕΙΜΕΝΟ: 21 “Πώς πήρε το όνομά του το Pisaurum”

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΡΩΜΑΙΟΓΝΩΣΙΑΣ

- Το κείμενο προέρχεται από τον **Μαύρο Σέρβιο Ονοράτο** (κεντρικό πρόσωπο της Αρχαιότητας στα **τέλη του 4^{ου} και αρχές του 5^{ου} αιώνα**).
- Ο Σέρβιος διακρίθηκε ως συγγραφέας **υπομνημάτων στον Βιργίλιο και στις Artes του Αιλίου Δονάτου**.
- Είχε εξαιρετική φήμη ως **πολυμαθής** και ένας από τους πιο μορφωμένους ανθρώπους της εποχής του.
- Προσεγγίζει το έργο του Βιργιλίου αναζητώντας συχνά και την **ετυμολογία** των λέξεων αλλά με βάση τα **ιστορικά και μυθολογικά** στοιχεία γι’ αυτό και η επιστήμη της Γλωσσολογίας δεν αποδέχεται τις ερμηνείες του.
- Στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου υποστηρίζει πως το όνομα μιας παράλιας πόλης της Ομβρικής: **Pisaurum (Πίσαυρο)** **παράγεται από το ρήμα penso+ aurum (ζυγίζω+ χρυσάφι)**.
- Για να εξηγήσει την ετυμολογία του, αναφέρεται στους Γαλάτες που κατοικούσαν στην ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Ευρώπης και υπό την αρχηγία του Βρέννου νίκησαν τους Ρωμαίους στη μάχη στον ποταμό **Αλλία το 387 π.Χ.**
- Οι Ρωμαίοι διέθεταν έξι λεγεώνες (24.000 άνδρες) και αποπειράθηκαν να σταματήσουν την επιθετική επέλαση των Γαλατών, που είχαν τις μισές δυνάμεις, σε ένα μικρό ποτάμι στη χώρα των Σαβίνων.
- Οι Γαλάτες διέσπασαν τα άκρα της Ρωμαϊκής παράταξης με αποτέλεσμα οι μισοί περίπου Ρωμαίοι να είναι πολιορκούμενοι μέσα στο οχυρωμένο στρατόπεδο και οι άλλοι μισοί να προστρέξουν στη Ρώμη.
- Οι Γαλάτες εισήλθαν στη Ρώμη λεηλατώντας όλη την πόλη εκτός από το Καπιτώλιο και με την άνεση του νικητή και υπό την αρχηγία του αλαζόνα Βρέννου απαίτησαν λύτρα για να αποχωρήσουν από τη Ρώμη. Ζήτησαν από τους ηττημένους Ρωμαίους να τους παραδώσουν περίπου 330 κιλά χρυσό. Οι Ρωμαίοι έντρομοι συμφώνησαν.
- Ο Βρέννος τότε άρχισε να ζυγίζει με τα δικά του σταθμά που δε συμφωνούσαν με τα ρωμαϊκά σταθμά και έβγαζε την ποσότητα λειψή. Οι Ρωμαίοι άρχισαν να παραπονιούνται ότι ο Βρέννος ήταν άδικος. Εκείνος οργισμένος πέταξε το σπαθί και τη ζώνη του πάνω στη ζυγαριά προσθέτοντας βάρος και κάνοντας τα δικά του σταθμά βαρύτερα.
- Τότε αναφώνησε την περίφημη φράση **Vae Victis (Ουαί τοις ηττημένοις)**= αλίμονο στους ηττημένους.
- Σύντομα όμως οι όροι άλλαξαν. Ο ιστορικός Λίβιος αναφέρει ότι ακολούθησε χρονικό διάστημα διαπραγματεύσεων μεταξύ Ρωμαίων και Γαλατών για τη συμπλήρωση του χρυσού που έλειπε. Οι Ρωμαίοι στο διάστημα αυτό ανασυγκρότησαν το στρατό τους και κάλεσαν τον εξόριστο στρατηγό Μάρκο Φούριο Κάμιλλο. Εκείνος μόλις έφτασε στη Ρώμη κήρυξε τη συμφωνία άκυρη. Συνέτριψε τους Γαλάτες, πήρε πίσω τα λάφυρα και ονομάστηκε από τους Ρωμαίους «πατέρας της πατρίδας» και «δεύτερος Ρωμύλος», κτήτορας της πόλης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

Brenno duce Galli, apud Alliam flumen delētis legiōnibus Rōmanōrum, evertērunt urbem Romam praeter Capitōlium, pro quo immensam pecuniam accepērunt. Tum Camillus, qui diu apud Ardeam in exilio fuerat propter Vēientānam praedam non aequo iure divīsam, absens dictātor est factus; is Gallos iam abeuntes secūtus est: quibus interemptis aurum omne recēpit. Quod illic appensum civitāti nomen dedit: nam Pisaurum dicitur, quod illic aurum pensātum est. Post hoc factum rediit in exilium, unde tamen rogātus reversus est.

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Galli, Brenno duce, deletis legionibus Romanorum apud Alliam flumen, evertērunt urbem Romam praeter Capitōlium, pro quo accepērunt immensam pecuniam.	Οι Γαλάτες, με αρχηγό τον Βρέννο, αφού κατατρόπωσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων κοντά στον Αλία ποταμό, κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποίο πήραν ως αντάλλαγμα (ένα) τεράστιο χρηματικό ποσό.
Tum Camillus, qui diu fuerat in exilio apud Ardeam propter praedam Vēientānam non divīsam aequo iure, absens factus est dictātor;	Τότε ο Κάμιλλος, που για πολύ καιρό είχε παραμείνει στην εξορία (εξόριστος) κοντά στην Αρδέα εξαιτίας της λείας από τους Βηίους η οποία δεν είχε μοιραστεί ακριβοδίκαια, αν και απουσίαζε, έγινε δικτάτορας*
is secūtus est Gallos iam abeuntes: quibus interemptis recēpit omne aurum.	αυτός ακολούθησε τους Γαλάτες ενώ ήδη έφευγαν* αφού τους εξολόθρεψε πήρε πίσω όλο το χρυσάφι.
Quod appensum illic dedit nomen civitati;	Αυτό επειδή ζυγίστηκε εκεί, έδωσε το όνομα στην πολιτεία*
nam dicitur Pisaurum, quod illic pensātum est aurum.	δηλαδή ονομάζεται Πίσσυρο, επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι.
Post hoc factum	Ύστερα από αυτή την πράξη

rediit in exilium, unde tamen reversus est rogatus.	(ο Κάμιλλος) επέστρεψε στην εξορία, απ' όπου, όμως, γύρισε, αφού τον παρακάλεσαν.
--	---

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- **Brenno:** αφ. εν. του **Brennus-i**, αρσ. β' κλίση (Κύριο όνομα, χωρίς πληθυντικό)= ο Βρέννος.
- **duce:** αφ. εν. του προσηγορικού **dux-cis**, αρσ, γ' κλίση.= αρχηγός, ηγεμόνας. (Αν και λήγει σε χ είναι αρσενικό).
- **Galli:** ον. πλ. του **Gallus-i**, αρσ. β' κλίση. (Πρόκειται για ουσιαστικοποιημένο αρσενικό γένος του δευτερόκλιτου επιθέτου **Gallus-a-um**. Το ουσιαστικό συναντιέται κυρίως στον πληθυντικό αριθμό: **Galli-orum**)= Γαλάτες.
- **apud:** πρόθεση= κοντά.
- **Alliam:** αιτ. εν. του **Allia-ae**, θηλ. α' κλίση= ο Αλίας. (χωρίς πληθυντικό).
- **flumen:** αιτ. εν. του προσηγορικού ουδ. γ' κλίση. = ποταμός. (συν. **fluvius-ii.i**). (Όλα τα ουσιαστικά σε **men/minis** είναι ουδέτερα χωρίς εξαίρεση).

flumen	flumina
fluminis	fluminum
flumini	fluminibus
flumen	flumina
flumen	flumina
flumine	fluminibus
- **deletis:** μτχ. ΠΡΚ, θηλ., αφ. πλ. Π.Φ. του **deleo, deleui, deletum, delere** (2)= κατατροπώνω, καταστρέφω.
- **legionibus:** αφ. πλ. του προσηγορικού, **legio- legionis**, θηλ. γ'. κλίσης= η λεγεώνα.
- **Romanorum:** γεν. πλ. του **Romanus-i**, αρσ. β' κλίσης= ο Ρωμαίος (Πρόκειται για ουσιαστικοποιημένο αρσενικό γένος του δευτερόκλιτου επιθέτου **Romanus-a-um**= Ρωμαϊκός. Το ουσιαστικό συναντιέται κυρίως στον πληθυντικό αριθμό: **Romani-orum**).
- **everterunt:** Ρήμα, Οριστική ΠΡΚ, γ' εν, Ε.Φ του: **evertto-everti-eversum-everttere** (3)= καταστρέφω εντελώς.

Εν:	evertunt
Πρτ:	evertabant
Μελλ.:	evertent
Πρκ.:	everterunt/ ere
Υπρ.:	everterant
Σ.Μ.:	everterint.
- **urbem:** αιτ. εν. του προσηγορικού, **urbs-urbis**, θηλ. γ' κλίσης= η πόλη

urbs	urbes
urbis	urbium
urbi	urbibus
urbem	urbes/ urbis
urbs	urbes
urbe	urbibus.

- **Romam:** Κύριο όνομα, αιτ. εν του Roma-ae, θηλ. α' κλίσης= η Ρώμη.
- **Praeter:** Πρόθεση (+αιτ)= εκτός.
- **Capitolium:** Κύριο όνομα, αιτ. εν. του Capitolium-ii (i), ουδ. β' κλ= Καπιτώλιο (ως υπερδισύλλαβο σε **ium**, συναιρεί τα **δύο ii** στη γενική ενικού σε **i**).
Capitolium
Capitolii, Capitoli
Capitolio
Capitolium
Capitolium
Capitolio.
- **Pro:** πρόθεση+αφαιρετική= για αντάλλαγμα του οποίου
- **quo:** αναφορική αντωνυμία, αφαιρετική εν., **ουδέτερο της: qui-quae-quod.**= ο οποίος-α-ο.
quod quae
cuius quorum
cui quibus
quod quae
-
quo quibus
- **immensam:** επίθετο β' κλίσης, θετικού, αιτ. εν. , θηλ, του immensus-a-um. (**Δε σχηματίζει παραθετικά γιατί εκφράζει απόλυτη έννοια η οποία δεν επιδέχεται διαβάθμιση**).
- **pecuniam:** αιτ. εν. του **προσηγορικού**, Pecunia-ae, θηλ. α' κλίσης= αμοιβή, ποσό.
- **acceperunt:** Ρήμα, γ' πληθ. Οριστική Πρκ, Ε.Φ. του : **accipio-accepi-acceptum-accipere (3).**= παίρνω, δέχομαι.
(Κλίνεται ως ρήμα σε **io** της 3^{ης} συζυγίας **όπως το audio** της 4^{ης} εκτός από:
Β' ενικό Προστακτικής Ενεστώτα Ε.Φ: **accipe**
Απαρέμφατο ενεστώτα Ε.Φ: **accipere**
Β' ενικό Οριστικής Ενεστώτα: **acciperis**
Β' ενικό Προστακτικής Ενεστώτα: **accipere**
Η Υποτακτική Παρατατικού Π.Φ σχηματίζεται από το απαρέμφατο +καταλήξεις: **acciperer, accipereris, acciperetur, acciperemur, acciperemini, acciperentur**).
- Εν: **accipiunt**
Πρτ: **accipiebant**
Μελλ.: **accipient**
Πρκ.: **acceperunt/ ere**
Υπρ.: **acceperant**
Σ.Μ.: **acceperint.**
- **Tum:** Χρονικό επίρρημα (=τότε)
- **Camillus:** Κύριο όνομα, ονομ. εν. του Camillus-i , αρσ. β' κλίσης= Ο Κάμιλλος.
- **qui:** αναφορική αντωνυμία, ονομαστική πληθ., **αρσενικό της: qui-quae-quod.**
qui qui
quius quorum
cui quibus

quem quos

-

quo quibus

- **diu:** Χρονικό επίρρημα, θετικού βαθμού (=για πολύ καιρό)
Θετικός: diu
Συγκριτικός: diutius
Υπερθετικός: diutissime.
- **apud:** Πρόθεση + αιτιατική= κοντά.
- **Ardeam:** κύριο όνομα, αιτ. εν, του Ardea-ae, θηλ. α' κλίσης= η Αρδέα.
- **In:** Πρόθεση + αφαιρετική = σε
exilio: αφαιρετική ενικού, του προσηγορικού **ex(s)ilium-ii (i)**, ουδέτερο β' κλίσης = η εξορία. (ως υπερδισύλλαβο σε **ium**, συναιρεί τα δύο **ii** στη γενική ενικού σε **i**).

ex(s)ilium	ex(s)ilia
ex(s)ilii, ex(s)ili	ex(s)iliorum
ex(s)ilio	ex(s)iliis
ex(s)ilium	ex(s)ilia
ex(s)ilium	ex(s)ilia
ex(s)ilio	ex(s)ilia
- **fuerat:** Ρήμα, γ' ενικό, Οριστικής Υπερσυντελικού του : sum-fui-esse.
- **propter:** Πρόθεση + αιτιατική = εξαιτίας
- **Veientanam:** Επίθετο δευτερόκλιτο, θετικού, αιτιατ. εν. του Veientanus-a-um= αυτός που ανήκει στους Βηίους. (Δε σχηματίζει παραθετικά ως παράγωγο από κύριο όνομα).
- **praedam:** ουσιαστικό, αιτιατική ενικού του praeda-ae, θηλ. α' κλίσης= η λεία.
- **aequo:** επίθετο δευτερόκλιτο, θετικού βαθμού, αφαιρετική ενικού, ουδετέρου του: **aequus-aequa-aequum** = δίκαιος.

Θετικός:	aequus-aequa-aequum /	Αφαιρετική	Επίρρημα
Συγκριτικός:	aequior-ior- ius	aequo	aeque
Υπερθετικός:	aequissimus-a-um.	aequiore	aequius
		aequissimo.	aequissime.
- **iure:** ουσιαστικό προσηγορικό, αφαιρετική, ενικού, του ius-iuris, ουδέτερο γ' κλίσης = δίκαιο- **aequo iure**= ακριβοδίκαια.

aequum ius	aequa iura
aequi iuris	aequorum iurum
aequo iuri	aequis iuribus
aequum ius	aequa iura
aequum ius	aequa iura
aequo iure	aequis iuribus.
- **divisam:** μτχ ΠΡΚ, Π.Φ, αιτιατική ενικού θηλυκού γένους του ρήματος: **divido-divisi- divisum- dividere** (3)= μοιράζω.

- **absens:** μτχ ΕΝΣ, ονομαστική ενικού. Αρσενικού γένους του ρήματος: **absum**.
afui, , abesse= απουσιάζω.
absens absentes
absentis **absentium**
absenti absentibus
absentem absentes
absens **absentes/ is**
absente absentibus.
- **dictator:** ονομαστική ενικού του προσηγορικού dictator-oris, αρσενικό γ' κλίσης= δικτάτορας.
- **factus est:** Ρήμα, Οριστική ΠΡΚ, γ' ενικό του **fio, factus sum, fieri** (Παθητικό του facio, feci, factum, facere).
(Ονομαστικοί τύποι:
Απαρέμφατο: ΕΝ: fieri
 Μελ:factum iri
 ΠΡΚ: factum-am-um esse / factos-as-a esse
 Σ.Μ: factum-am-um fore/ factos-as-a fore.
Μετοχές: Πρκ: factus-a-um
Γερουνδιακό: faciendus-a-um).

Εν:	fit
Πρτ:	fiebat
Μελλ.:	fiet
Πρκ.:	factus est
Υπρ.:	factus erat
Σ.Μ.:	factus erit.

- **is:** **Δεικτική επαναληπτική αντωνυμία**, ονομαστική ενικού, αρσενικού της is, ea, id = αυτός-η-ο. (Κατά τους Πασχάλη- Σαββαντίδη, η αντωνυμία **is-ea-id** χαρακτηρίζεται **δεικτική**. Λειτουργεί άλλοτε ως **Οριστική** και άλλοτε ως **επαναληπτική** στη θέση δηλαδή του προηγούμενου ουσιαστικού.) (Στον Τζάρτζανο Οριστικές είναι οι αντωνυμίες: is / ipse/ idem/ alter σελ. 43).
- **Gallos:** αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού: Galli-orum αρσ β' κλίσης = οι Γαλάτες.
- **iam:** Χρονικό επίρρημα (=ήδη, πλέον)
- **abeuntes :** Μτχ Ενεστώτα, αιτιατική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ρήματος **abeo- abivi, abii- abitum- abire.= φεύγω.**

Αρσενικό – Θηλυκό		Ουδέτερο	
abiens	abeutes	abiens	abeuntia
abeuntis	abeuntium	abeuntis	abeuntium
abeunti	abeuntibus	abeunti	abeuntibus
abeuntem	abeutes/ is	abiens	abeuntia
abiens	abeutes	abiens	abeuntia
abeunte	abeuntibus	abeunte/i	abeuntibus

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤ.	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
ΕΝΣ.	eo is it imus itis eunt	eam eas eat eamus eatis eant	i ite	ire	iens- euntis
ΠΡΤ.	ibam ibas ibat ibamus ibatis ibant	irem ires iret iremus iretis irent	-	-	-
ΜΕΛΛ.	ibo ibis ibit ibimus ibitis ibunt	iturus,a, sim um sis ituri,ae, sit a simus sitis sint	ito ito - itote eunto	iturum, am, um esse/ ituros, as,a esse	iturus,a,um
ΠΡΚ.	ivi, ii isti iit iimus istis ierunt/ iere	ierim ieris ierit ierimus ieritis ierint		isse	
ΥΠΡ.	ieram ieras ierat ieramus ieratis ierant	issem isses isset issemus issetis issent			
Σ.Μ.	iero ieris ierit ierimus ieritis ierint	-	-	-	-
ΣΟΥΠΗΝΟ	itum itu				
ΓΕΡΟΥΝΑ.	eundi eundo eundum eundo				

- **secutus est:** Ρήμα, γ'ενικό, Οριστική ΠΡΚ, του αποθετικού: **sequor, secutus sum, secutum, sequi (3)** = ακολουθώ
(Τα αποθετικά **δανείζονται από την Ε.Φ** τα εξής:
Μετοχή Ενεστώτα: **sequens**
Υποτακτική Μέλλοντα: **secuturus, a, um sim...**
Απαρέμφατο Μέλλοντα: **secuturum, am, um esse/ secuturos, as, a esse**
Μετοχή Μέλλοντα: **secuturus, a, um**
Σουπίνο: **secutum, secutu**
Γερούνδιο: **sequendi, sequendo, sequendum, sequendo.**)

Εν:	sequitur
Πρτ:	sequebatur
Μελλ.:	sequetur
Πρκ.:	secutus est
Υπρ.:	secutus erat
Σ.Μ.:	secutus erit.

- **quibus:** Αναφορική Αντωνυμία, αφαιρετική ενικού, αρσενικού γένους της: qui, quae, quod= ο οποίος-α-ο.
- **interemptis:** Μετοχή παθητικού ΠΡΚ, αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ρήματος: **interimo- interemi- interemptum- interimere (3).**= εξολοθρεύω.
- **aurum:** **Ουσιαστικό προσηγορικό**, αιτιατική ενικού, ουδετέρου γένους του **aurum-i β'** κλίσης = το χρυσάφι (**Το ουσιαστικό ως όνομα που δηλώνει ύλη δε σχηματίζει κανονικά πληθυντικό αριθμό**).
- **omne:** επίθετο, γ κλίσης, αφαιρετική ενικού, ουδετέρου γένους του **omnis-is-e** = όλος.
omne aurum
omnis auri
omni auro
omne aurum
omne aurum
omni auro.
- **recepit:** Ρήμα, γ'ενικό Οριστικής ΠΡΚ Ε.Φ του ρήματος σε ιο : **recipio, recepi, receptum, recipere (3)**= παίρνω πίσω.
- (Κλίνεται ως ρήμα σε ιο της 3^{ης} συζυγίας **όπως το audio της 4^{ης} εκτός από:**
- Β'ενικό Προστακτικής Ενεστώτα Ε.Φ: **recipe**
- Απαρέμφατο ενεστώτα Ε.Φ: **recipere**
- Β'ενικό Οριστικής Ενεστώτα: **reciperis**
- Β'ενικό Προστακτικής Ενεστώτα: **recipere**
- Η Υποτακτική Παρατατικού Π.Φ σχηματίζεται από το απαρέμφατο +καταλήξεις: **reciperer, recipereris, reciperetur, recipemur, reciperemini, reciperentur**).

Εν:	recipit
Πρτ:	recipiebat
Μελλ.:	recipiet
Πρκ.:	recepit
Υπρ.:	receperat
Σ.Μ.:	recepit.

- **quod**: Αναφορική αντωνυμία, ονομαστική ενικού, ουδέτερο της qui-quae-quod.
- **illic**: Επίρρημα τοπικό (=εκεί).
- **appensum**: Μετοχή παθητικού ΠΡΚ, ονομαστική ενικού, ουδετέρου γένους, του ρήματος: **appendo- appendi- appensum- appendere (3)= ζυγίζω.**
- **civitati**: Ουσιαστικό προσηγορικό, δοτική ενικού, θηλυκό, γ' κλίσης του: civitas-tatis= πολιτεία. (Στη γενική πληθυντικού: **civitatum/ civitatum.**)

civitas	civitates
civitatis	civitatum- civitatum
civitati	civitatribus
civitatem	civitates- civitatis
civitas	civitates
civitate	civitatribus.
- **Nomen** : Ουσιαστικό προσηγορικό, αιτιατική ενικού, ουδέτερο, γ' κλίσης του nomen, nominis = όνομα.
- **dedit**: Ρήμα, γ' ενικό, Οριστική ΠΡΚ Ε.Φ, του **do- dedi- datum- dare (1)= δίνω.**

ΕΝΣ:	dat
ΠΡΤ:	dabat
ΜΕΛΛ:	dabit
ΠΡΚ:	dedit
ΥΠΡ:	dederat
Σ.Μ:	dederit.
- **nam** : παρατακτικός αιτιολογικός σύνδεσμος. Εδώ λειτουργεί ως επεξηγηματικός= δηλαδή.
- **Pisaurum**: Κύριο όνομα, ονομαστική ενικού του ουδετέρου Pisaurum-i β' κλίσης = το Πίσσαυρο. (Ως κύριο όνομα δε σχηματίζει πληθυντικό αριθμό).
- **dicitur**: Ρήμα, γ' ενικό, Οριστικής Ενεστώτα, Π.Φ του **dico-dixi-dictum-dicere (3)= λέω.** (Τα ρήματα **dico, duco, fero και facio** σχηματίζουν απλά ή σύνθετα το β' πρόσωπο της Προστακτικής του Ενεστώτα Ε.Φ: **dic, duc, fer,(fac.** Το facio σύνθετο όμως διατηρεί το e στο β' ενικό της Προστακτικής του Ενεστώτα: **perficie**)

ΕΝΣ:	dicitur
ΠΡΤ:	dicebatur
ΜΕΛΛ:	dicetur
ΠΡΚ:	dictum est
ΥΠΡ:	dictum erat
Σ.Μ:	dictum erit.
- **quod**: Αιτιολογικός σύνδεσμος = γιατί.
- **aurum**: **Ουσιαστικό προσηγορικό**, ονομαστική ενικού, ουδετέρου γένους του **aurum-i** β' κλίσης = το χρυσάφι (Το ουσιαστικό ως όνομα που δηλώνει ύλη δε σχηματίζει κανονικά πληθυντικό αριθμό).
- **pensatum est**: Ρήμα, γ' ενικό Οριστικής ΠΡΚ Π.Φ, του **penso-pensavi-pensatum pensare (1)= ζυγίζω.**

ΕΝΣ:	pensatur
ΠΡΤ:	pensabatur
ΜΕΛΛ:	pensabitur
ΠΡΚ:	pensatum est
ΥΠΡ:	pensatum erat
Σ.Μ:	pensatum erit.
- **post** : Πρόθεση + αιτιατική.

- **hoc**: Δεικτική αντωνυμία, αιτιατική ενικού, ουδέτερου γένους της **hic-haec-hoc**=

hic	hi	haec	hae	hoc	haec
huius	horum	huius	harum	huius	horum
huic	his	huic	his	huic	his
hunc	hos	hanc	has	hoc	haec
-	-	-	-	-	-
hoc	his	hac	his	hoc	his

- **factum** : ουσιαστικό προσηγορικό, αιτιατική ενικού, ουδέτερο β' κλίσης του factum-i = πράξη.

hoc	factum	haec	facta
huius	facti	horum	factorum
huic	facto	his	factis
hoc	factum	haec	facta
-	-	-	-
hoc	facto	his	factis

- **rediit** : Ρήμα, γ' ενικό, Οριστικής ΠΡΚ, Ε.Φ. του redeo- redivi, redii- reditum-redire =επιστρέφω.
ΕΝΣ: redit
ΠΡΤ: redibat
ΜΕΛΛ: redibit
ΠΡΚ: rediit
ΥΠΡ: redierat
Σ.Μ: redierit.
- **in**: Πρόθεση+ αιτιατική (=σε).
- **exilium**: αιτιατική ενικού, του προσηγορικού **ex(s)ilium-ii (i)**, ουδέτερο β' κλίσης = η εξορία. (ως υπερδυσύλλαβο σε **ium**, συναιρεί τα δύο **ii** στη γενική ενικού σε **i**).
- **unde**: Τοπικό επίρρημα (=απ' όπου)
- **tamen** : Παρατακτικός αντιθετικός σύνδεσμος= όμως.
- **rogatus** : Μετοχή παθητικού ΠΡΚ, αρσενικού γένους, ονομαστική ενικού του ρήματος: **rogo-rogavi- rogatum- rogare (1)**= παρακαλώ.
- **reversus est**: Ρήμα, γ' ενικό, Οριστικής ΠΡΚ του αποθετικού **revertor- reversus sum- reverti (3)**. Το ρήμα σχηματίζεται και ως ημιαποθετικό : **revertor – reverti – reverti**.
- (Ως αποθετικό δανείζεται από την Ε.Φ τα εξής:
Μετοχή Ενεστώτα: **revertens**
Υποτακτική Μέλλοντα: **reversurus,a,um sim...**
Απαρέμφατο Μέλλοντα: **reversurum, am, um esse/ reversuros, as, a esse**
Μετοχή Μέλλοντα: **reversurus,a,um**
Σουπίνο: **reversum- reversu**
Γερούνδιο: **revertendi- revertendo- revertendum- revertendo**).

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ

- ✚ Αποτελείται από δύο λέξεις που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση και συμφωνούν στο γένος και στον αριθμό αλλά δε σχετίζονται συντακτικά με κάποιον από τους όρους της πρότασης στην οποία ανήκουν. Η μία είναι ουσιαστικό (ή αντωνυμία δεικτική ή προσωπική) και λειτουργεί ως υποκείμενο της εννοούμενης μετοχής *sente/ sentibus* που δε χρησιμοποιούσαν οι Λατίνοι(ανάλογα με τον αριθμό στον οποίο βρίσκεται το υποκείμενο) (Κακριδής) και η άλλη είναι όνομα που δηλώνει: αξίωμα, ηλικία, επάγγελμα, τίτλο ή επίθετο που δηλώνει κατάσταση ή διάθεση (Σαββαντίδης-Πασχάλης) και λειτουργεί ως κατηγορηματικός προσδιορισμός (Τζάρτζανος).
- ✚ Η ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη μπορεί να δηλώνει διάφορες σχέσεις: χρόνο, αιτία, τρόπο, εναντίωση ή παραχώρηση, συνοδεία.
- ✚ Στα κείμενα του σχολικού εγχειριδίου υπάρχουν 3 ιδιόμορφες αφαιρετικές απόλυτες του χρόνου.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΔΙΟΜΟΡΦΗΣ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ

- ✚ Ισοδυναμεί με χρονική πρόταση
- ✚ Αναλύεται με: **Cum (Ιστορικό / διηγηματικό) + Υποτακτική Παρατατικού του sum.**
Cum (καθαρά Χρονικός) + Οριστική Παρατατικού του sum.
Dum + Οριστική Ενεστώτα του sum (σύγχρονο- συνεχιζόμενη πράξη).
- ✚ (κειμ. 19) : **Marco Tullio Cicerone et Gaio Antonio consulibus**
Cum Marcus Tullius Cicero et Gaius Antonius consules essent.
Cum Marcus Tullius Cicero et Gaius Antonius consules erant.
- ✚ (κειμ. 20): **Brenno duce**
Cum Brennus dux esset.
Cum Brennus dux erat.
Dum Brennus dux est.
- ✚ (κειμ. 30): **patre imperatore.**
Cum pater imperator esset.
Cum pater imperator erat.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- ✚ **ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ: αναλύεται σε αναφορική πρόταση :**
qui- quae- quod + Οριστική :
Ενεστώτα ή Παρατατικού Ε.Φ αν η μετοχή είναι Ενεστώτα (εξάρτηση από Αρκτικό/ Ιστορικό) (Σύγχρονο)
Παρακειμένου και Υπερσυντελικού Π.Φ αν η μετοχή είναι Παρακειμένου(εξάρτηση από Αρκτικό/ Ιστορικό). (Προτερόχρονο)
Π.χ
Non aequo iure divisam :

quae non aequo iure divisa est / divisa erat. (κειμ.21)
diu cohibitae
quae diu cohibitae sunt / cohibitae erant. (κειμ.23)

interroganti
qui persaepe interrogabat. (κειμ.23).

desideranti
qui desiderabat (κειμ.27).

notus
qui notus est (κειμ.28)

tenens
qui tenebat (κειμ. 29)

susceptum aut deportatum
quod susceptum est (erat)
quod deportatum est (erat) (κειμ.30)

missum
quod missum est (erat). (κειμ.36)

congruens
quae congruebat (κειμ.38)

obsoleto
qui obsoletus est (erat)

nascentem
quae nascebatur (κειμ.42)

molientem
qui moliris/re (κειμ.49).

 ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ: αναλύεται σε δευτερεύουσα Αιτιολογική πρόταση.
quod, quia, quoniam + Οριστική (Αντικειμενική Αιτιολογία)
quod, quia, quoniam + Υποτακτική (Υποκειμενική Αιτιολογία)
Cum+ Υποτακτική (Το αίτιο ως αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας).

Π,χ

illic appensum
quod illic appensum est (αντικειμενική αιτιολογία)
quod illic appensum esset (υποκειμενική αιτιολογία)
cum illic appensum esset (Το αίτιο ως αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας)
(κειμ21).

✚ **ΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ:** Αναλύεται σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση.

Μετοχή Εναστώτα (σύγχρονο) :

dum + Οριστική Ενεστώτα Ε.Φ. (συνεχιζόμενη πράξη)

Cum (Ιστορικός-Διηγηματικός) + Υποτακτική Παρατατικού Ε.Φ.

Π.χ.

abeuntes

dum abeunt

cum abirent

Μετοχή Παρακειμένου (προτερόχρονο)

Postquam (ubi, simul) + Οριστική Παρακειμένου ή Υπερσυντελικού Π.Φ

Cum (Ιστορικός- Διηγηματικός) + Υποτακτική Υπερσυντελικού Π.Φ.

Π.χ

rogatus

Postquam rogatus est

Cum rogatus esset.

✚ **ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ:** Αναλύεται σε δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση

Etsi + Οριστική Παρατατικού Ε.Φ

Licet+ Υποτακτική Παρατατικού Ε.Φ.

Π.χ.

absens

etsi aberat

licet abesset.

✚ **ΑΝΑΛΥΣΗ ΝΟΘΗΣ ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ**

Βρίσκεται σε Παρακείμενο και εκφράζει το Προτερόχρονο στο παρελθόν.

Αναλύεται σε Χρονική Πρόταση:

Cum + ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ Ε.Φ

Postquam + Οριστική Παρακειμένου Ε.Φ.

Το Υποκείμενο της μετοχής γίνεται αντικείμενο του ρήματος σε αιτιατική

Το ρήμα που προκύπτει από τη μετοχή βρίσκεται σε ενεργητική φωνή.

Π.χ

Deletis legionibus (21- νόθη αφαιρετική απόλυτη χρονική μηχ- Προτερόχρονο)=

Cum Galli delevisissent legiones.

Postquam Galli deleverunt/ ere legiones.

quibus interemptis (21- νόθη αφαιρετική απόλυτη χρονική μηχ- Προτερόχρονο)=

Cum Camillus interemisisset eos

Postquam Camillus interemit eos.

Επιμέλεια: Τσαχτσάρλη Κατερίνα